

Paltamon kiinteitä muinaisjäänköksiä

Inventointikertomus 1961.

Liitteenä yleiskartta, Kajaani Oy:n kartat: Kiehimänjoki, lehdet 1 - 10a ja Leppikosken voimalaitoksen alakanava, lehdet 1 - 7, 11 karttaluonnosta ja valokuvat 25704 - 26. ^{xx)}

Inventoinnin tausta ja alue.

Kun Kajaani Oy ryhtyi rakentamaan voimalaitosta Paltamon pitäjässä olevaan Kiehimänjoen Leppikoskeen, tuli muinaistieteellinen inventointi ajankohtaiseksi Paltamon ja Ristijärven pitäjissä silmä alueella, jolla mainitun voimalaitoksen valmistuminen aiheuttaa muutoksia rannoilla.

Kiehimänjoki kuuluu Hyrynsalmen eli Kiannan vesireittiin. Kiantajärveltä Ristijärveen on reitin pääväylässä Emäjoki, Ristijärvestä vedet kulkevat salmen kautta Iijärveen, josta Kiehimänjoki laskee Oulujärveen. Reitin yläosassa, Suomussalmella ja Hyrynsalmella on vuosina 1957 - 61 suoritettu tutkimuksia Oulujoki Oy:n myöntämällä varoilla ja nyt, kesällä 1961, antoi Kajaani Oy vuorostaan varoja inventoinnin ja kaivausten suorittamiseksi Leppikosken voimalaitoksen vaikutusalueella. Inventointityön sai allekirjoittanut tehtäväkseen ja Paltamossa olin tätä varten 15. 6. - 22. 6. sekä 27. 7. - 3. 8. 1961.

Aikaisemmin oli Paltamossa todettu kaksi kivikautista asuinpaikkaa, Uurankylän Alilassa (ks. J. Leppäahon tarkastuskertomus top. arkistossa) sekä Autioniemessä, josta Kansallismuseoon on saatu karhunpääkirves (KM 13275:1) ja jossa Leppäaho suoritti 1954 pienen kaivauksen (kaivauskertomus top. arkistossa). Inventoinnin jälkeä asuinpaikkoja tunnetaan 17..

x) Ristijärven - Paltamon alueen yleiskartta 1:100 000

x) liitteet 1-19

v. 1964 liitteet - 4 Kajaani Oy:n karttaa
- 9 karttaluonnosta + 3 karttapainia = 12 kpl
- valokuvia liitteet

Koska Leppikosken voimalaitoksen alakanavaa ryhdyttiin jo kesällä 1961 kaivamaan, oli tarpeen suorittaa tarkempia tutkimuksia sen tielle jäävillä asuinpaikoilla. Niinpä allekirjoittanut teki jo ennen juhannusta pienen koekaivauksen Virtalahden ja Kaarteen paikoilla. (Kaivauskertomukset tämän kertomuksen yhteydessä). Myöhemmin A. Siiriäinen jatkoi Kaarteen tutkimista ja kaivoi myös Kitusenmutkassa. (A. Siiriäisen kaivauskertomukset top. arkistossa).

Useimmat Uuran kylässä, siis voimalaitoksen yläpuolella, olevista asuinpaikoista ovat niin rannassa, että vedennousu (135,5 m) ulottuu ainakin osittain niiden alueelle, joten kaivausten suorittaminen on aiheellista. Tärkeimmät kohteet ovat nähdäkseni edellä jo mainitut Autioniemi, jossa Leppäahon pieni ja niukkalöytöinen kaivaus tuskin oli riittävä (pääalue tosin voi olla ylempänä, vedennousun ulottumattomissa), sekä Alila kohtalaisen runsaine löytöineen.

Lopuksi on vielä mainittava, että inventointi käsitti vain Kiehimänjoen varret. Sen sijaan Iijärven Paltamon puolella olevat rannat jäivät Saunasalmelta lähtien tarkastamatta. (Ks. myös Ristijärven inventointikertomus)

Helsingissä 26. V. 1962.

Matti Huurre.

Kivikautisia asuinpaikkoja

Kiehimänsuu.

Leppikosken voimalaitos on aivan Kiehimänsuun ja Uuran kylän rajalla. Kaikki Kiehimänsuun asuinpaikat jäävät sen alapuolelle, joten vedennousu ei niihin vaikuta. Sen sijaan jotkut niistä olivat alakanavan tiellä ja niillä, kuten edellä jo kerrottiin, tehtiin kaivauksia.

1. Kitusenmutka.

Omistaja Aate Leinonen, Paltamo, Osmola.

Inventointilöydöt KM 15371:1-5.

Yleiskartalla n:o 1, Kajaani Oy:n kartta: Leppikosken alakanava lehti **3**

Kuva /

Ks. myös A. Siiriäisen kaivauskertomus top. arkistossa.
(Löydöt 15224)

Kitusenmutka on Kiehimänjoessa n. 3 km rautatiesillata ylöspäin. Joen itärannalla niemessä on laaja sorakuoppa, jossa joen puolella oli vain reunoja jäljellä. Maaperä oli etupäässä karkeaa kivikkoista soraa. Joen puolelta löytyi kuopan reunoilta kvartseja, joiden joukossa oli esineitäkin. Koska alakanavan suunta oli niemen poikki juuri sorakuopan kohdalta, suoritettiin paikalla tarkempia tutkimuksia.

2. Kempele.

Omistaja Eino Tolonen, Paltamo, Kempele.

Löydöt 15374:1-2.

Yleiskartalla n:o 2, Kajaani Oy:n kartta: Leppikosken alakanava lehti **3**

Kuva 2

Kitusemmutkan ^{KOILLIS} ~~pehjois~~puolella, n. 200 m. siitä on joen itä-
rannalla Kempeleen talo. Sen eteläpuolella olevalta pellolta on
joskus löytynyt reikäkivi ja taltta, joista edellinen on jou-
tunut hukkaan, jälkimmäinen taas on luultavasti isännän serkun
Matti Tolosen (os. Mieslahti, Kotila) hallussa. Löydöt olivat tul-
leet n. 35 sm syvyydeltä. Pellolta löytyi kvartsikaavin ja kvart-
si-iskos, joten paikalla on ilmeisesti ollut asutusta. Löytö-
paikka on tasaista peltoa, jonka länsipuolella, heti aidan taka-
na on jyrkkä ja korkea törmä joen rantaan. Tällä kohdalla ala-
kanava kulkee törmän juurella eikä vaikuta asuinpaikkaan.

3. Päätal.

Omistaja

Löydöt KM 15375:1-5

Yleiskartalla n:o 3, Kajaani Oy:n kartta Leppikosken alakanava
lehti 4

Valokuva 3

Paltamon kirkolta n. 2 km, Kiehimänjoen länsipuolella, joes-
ta n. 300 m, Jurvan talon NW puolella, on laaja hiekkakuoppa,
jonka halki tie Jurvan taloon kulkee. Se on kaivettu mäntykan-
kaaseen, itäpuolella on peltoa. Kuopan reunamilta löytyi hiukan
kvartsia, joukossa esineitä ja kaakkoisreunassa näkyi palaneita ki-
viä ja nokimaata. Maaperä oli hiekkaa, ensin 10 sm kerros pehme-
ää, sitten kovettunutta. Paikka on melko kaukana joesta eikä voi-
malaitostyö siihen vaikuta. Sen sijaan hiekanotto voi sitä tuhota,
joskin länsipuolelta, josta sitä viimeksi on otettu, ei kvartseja
löytynyt. Itään, peltoon päin, kuoppa tuskin laajenee enää.

4. Virtalahti.

Omistaja Hilja Pusu, Paltamo, Kannas.

Löydöt KM 15370:1-49

Yleiskartalla n:o 4. Kajaani Oy:n kartta Leppikosken alakanava lehti **3**

Valokuvat 4 - 7

Virtalahden talo on Kiehimänjoen itärannalla n. 4 km rautatiesillasta ylöspäin. Talo on tasaisella paikalla joen rannassa, törmä on jyrkkä ja korkea. Talon pohjoispuolella on maata raivattu vast'ikään viljelykselle ja maasto viettää loivasti pohjoisessa olevaan märkään notkoon päin.

Pellosta oli osa kauralla, mutta rannan puolella se oli kynnöksellä. Kylväminen oli jätetty alakanavan kaivamisen takia, tämä näet leikkaa osan pellosta joen puolelta.

Tältä pellolta löytyi kvartseja sekä alakanavan alle jäävältä alueelta että kaurapellon toiselta puolelta, missä maasto oli vastaraivattua. Kanavatyön vuoksi tehtiin paikalla pieni kaivaus, jota varten Kajaani Oy luovutti kolme lapiomiestä.

Alueelle kaivettiin metrin levyinen koeoja kaurapellon molemmin puolin. Tulokset eivät olleet mainittavia. Rannenpana maa oli hienoa, kynnöksen alla oli koskematon maa eikä mitään kerroksia voinut erottaa. Viljapellon toisella puolella oli pelto sitkeää savimaata, jota näytti jatkuvan syvälle. Mitään nuotionpaikkoja tms ei löytynyt. Löydöt olivat muutamaa pellon pinnasta tullutta sädekiviliuske-iskosta lukuunottamatta kvartssia, joukossa kohtalaisesti esineitä. Alakanavan alle jäävällä alueella niitä oli niukasti, sen sijaan enemmän kaurahalmeen toisella puolella vastaraivatulla alueella. Näyttää siis siltä että pääosa paikasta säästyy alakanavasta huolimatta.

Kiintopiste 303 vastasi korkeutta 131,25 m meren pinnasta. Se vaakitettiin joen rannassa Viitalahden alapuolella olevasta kiintopisteestä 5, jonka korkeus Kajaani Oy:n kartan mukaan oli 126,547 m y.m.p.

5. Kaarre.

Omistaja Eemeli Pulkkinen, Paltamo, Alilanposti, Purola.

Löydöt KM 15372:1-49 (sekä 15225; SIIRIÄINEN)

Yleiskartalla 5, Kajaani Oy:n kartta Leppikosken alakanava lehti 8 16 (Koj. Siiriäinen)

Karttaluonnos ja pintaprofiili

Valokuvat 8-11

Vrt A. Siiriäisen kaivauskertomus top. arkistossa.

Vastapäätä Virtalahtea, Kiehimänjoen länsirannalla on Puro-
lan talon viljelyspalsta, Kaarre. Maasto laskee jokeen päin te-
rasseina ja täältä löytyi inventoidessa kvartseja. Puro-
lan isän-
tä oli myös aikoinaan löytänyt rinteessä olevan perunakuopan luo-
ta silitysraudan mallisen reiällisen kivikirveen, joka kuitenkin
on hukassa. Koska alakanavan suunta kulkee alueen alaosan poik-
ki, tein paikalla pienen koekaivauksen.

Aluksi kaivettiin metrin levyistä koeojaa 8 m rajasta etelään
rajan suuntaisesti pellolta jokeen päin. Tämän koeojan ruudussa 10
tuli vastaan tervahaudan paikka, jota maanpinnalla ei paljoa ha-
vainnut. Sen takia siirrettiin koeojan jatkaminen aivan rajalle
(koeoja a).

Ensimmäisessä koeojassa oli ruokamullan vahvuus yleensä 10-
15 sm. Sen alla oli ruudun 1 puolivälistä ruudun 10 puoliväliin
ohut (1-2 sm) valkoinen kerros. Sen alla tai välittömästi ruoka-

mullan alla oli liikuteltua maata 7 - 15 sm. Tämän alla tuli puhdas savi paitsi ruudun ~~2~~ puolivälistä ruudun ~~3I~~ puoliväliin, jossa saven päällä oli 3 - 8 sm vahvuinen kerros puhdasta hiesua.

Ruudussa ~~2~~ tuli vastaan hiiltynyt puu ja tervahauta alkoi ruudun ~~10~~ puolivälissä.

Koeojaa a jatkettaessa tuli jo 15 sm syvyydellä vastaan kova puhdas savi, mutta alempana, ruudun ~~XI~~ a:n puolivälissä muuttui maaperä hiekaksi.

Koeojan lisäksi kaivettiin pieni koe-ala (A) puretun ladon eteen.

Mitään liedenpaikkoja tms ei kaivauksessa näkynyt. Löydöt olivat etupäässä kvartsia: vain muutama luunsiru sekä ladon edestä sädekiviliuskeinen taltta ja sirpale toisesta olivat poikkeuksena.

KP 115 vastasi 133,1 m merenpinnasta. Korkeus saatiin Kajaani Oy:n kiintopisteestä 5 (=126,547) joen itärannalla Virtalahden alapuolella.

6. Koivuniemi.

Omistaja Erkki Keränen, Paltamo, Alilan posti, Koivuniemi.

Löydöt KM 15373

Yleiskartalla n:o 6. Kajaani Oy:n kartta: Leppikosken alakana-
va lehti **2**

Valokuva **6**

Koivuniemi on Kiehimänjoen länsirannalla Kaarteesta **300** m pohjoiseen. Talon isäntä kertoi, että navettaa rakennettaessa oli paikalta tavattu kivetty tulisija. Paikkaa tarkasteltaessa löytyi

pellolta navetan luota yksi kvartsi-iskos. Asuinpaikka mahdollinen, mutta ei varma.

Uuran kylä.

7. Leppikoski.

Omistaja Heikki Leinonen, Paltamo, Kiehimänsuu, Alatalo.

Löydöt KM 15376:1-2

Yleiskartalla n:o 7, Kajaani Oy:n kartat Leppikosken alakanava lehti 1 ja Kiehimänjoki ~~lehti 6~~.

Kuva 12

Leppikosken voimalaitoksen kohdalla joen länsirannalla on Alatalon peltoa Kunnaksen talon vieressä voimalaitokselta Ali-
lan tielle kulkevan tien pohjoispuolella. Maasto on jokeen päin terasseittain laskevaa rinnettä. Jo paikalle tullessani oli rinte-
teen alaosa kaivettu voimalaitostyön takia. Ylempää, Alatalon
pellolta ladon luota löytyi kvartsi-iskoksia ja sädekiviliuskeen
kappaleita. Voimalaitostyö ei kuulemma ulotu tänne asti.

8. Paavola.

Omistaja Heikki Leinonen, Paltamo, Uura, Paavola.

Löydöt KM 15382:1-2

Yleiskartalla n:o 8; Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki lehti 5

Valokuva 13

Kiehimänjoen itärannalla 9 km rautatieltä on Paavolan tila. (Taloudellisella kartalla Paavola on merkitty väärälle puo-

lelle kalliota, ^{Kajaani} Oulujoki Oy:n kartalla Kiehimänjoki lehti 5 Paavola merkitty väärin Päätaloksi). Talon luoteispuolella on rantapello, jonka kohdalla on joskus ollut tervahauta ja peltoa nimitetään Hautapelloksi. Pelto viettää melko jyrkästi jokeen päin. Sen itäpuolella on metsää ja korkea kallio.

Tältä pellolta löytyi kvartsi-iskoksia ja pari palaneen luun sirua, joten siinä lienee asuinpaikka. Vesi nousee sen alaosaan.

9. > Ruutinlampi.

Omistaja ^{Kalervo Tervonen} Pentti Härkönen, Paltamo, Uura, Koskela.

> Löydöt KM 15377:1-2

Yleiskartalla n:o 9. Kajaani Oy:n kartat Kiehimänjoki lehdet

5 ja 6.

VALOKUVA 14

Kiehimänjoen länsipuolella, joen ja Alilan tien välissä on Ruutinlampi, jonka vain kapea kannas erottaa joesta. Lammen etelä- ja länsipuolella on viljelysaukeaa, pohjoispuolella sen sijaan on pääasiassa metsää. Kuitenkin myös täällä on pieni pelto-raivio, joka laskee loivana terassina lampeen päin. Lammen rannat ovat matalat ja vetiset. Peltosaroilta löytyi hiukan kvartsia rinteestä ja sarkojen ala-osasta. Vedennousu peittää alueen ainakin osittain.

10. Tuokkila.

Omistaja Onni Karhu, Paltamo, Alilan posti, Tuokkila.

Entiset löydöt: taltta (Paltamon museo)

Inventointilöydöt: KM 15378:1-3

Yleiskartalla n:o 10, Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki, lehti 5.

Tuokkilan talo on Kiehimänjoen länsirannalla n. 300 m Alilasta alaspäin. Joen törmä on tässä korkea ja jyrkkä. Talon luoteispuolelta aivan joenrantalietteestä lähteen läheltä oli muutama vuosi sitten löytynyt taltta, joka on luovutettu Paltamon museolle. Sen löytöpaikalla ei voinut havaita mitään erikoista. Sen sijaan talon uuden päärakennuksen eteläpuolella olevalta hiekkaiselta pellolta löytyi sirpale hiotusta kiviesineestä sekä kvartseja. Siinä oli myös havaittu hiili- ja tuhkakuoppa sekä kiviraunioita.

Pellon eteläpuolella, Virtaniemeen vievän polun varressa oli ainakin kaksi pientä sammaltunutta maansekaista kivirauniota, joista toisessa kaivetussa kuopassa näkyi hiiliä.

Voimalaitos ei vaikuta näihin paikkoihin.

11. Alatalo.

Omistaja Eetu Moilanen, Paltamo, Uura, Alatalo.

Löydöt KM 15383:1-2

Yleiskartalla n:o 11 Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki lehti 5

Valokuvat 15-16

Alatalo sijaitsee Kiehimänjoen itärannalla Uuran kansakoulusta n. $\frac{1}{2}$ km luoteeseen vastapäätä Alilaa. Talon kaakkoispuolella olevalta pellolta löytyi asuinpaikkaan viittaavia kvartsi-iskoksia. Joen törmä on tällä kohdalla korkea ja jyrkkä eikä voimalaitostyö aiheuta kovin suuria muutoksia rannalla.

12. Välitalo.

Omistaja Albin Oikarinen, Paltamo, Uura, Välitalo.

Löydöt KM 15384:1-5

Yleiskartalla n:o 12, Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki, lehti 5.

Valokuvat 15-16

Välitalo on aivan Alatalon naapurina. Sen pellolta löytyi kvartsia talon länsipuolelta ja myös päärakennuksen pohjoispäädyn läheltä. Kuten Alatalon maalla ei täälläkään vedennousu ulotu löytöpaikoille.

13. Peltola.

Omistaja Matti Pyykkönen, Paltamo, Uura, Peltola.

Löydöt 15385:1-3

Yleiskartalla n:o 13. Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki lehti 4

Valokuva 17

Peltola on Kiehimänjoen itärannalla Revonlahden kohdalla. Talon peltosarkojen päässä joen rannassa on kapeahko viljelemätön kaistale, joka loivana viettää jokeen. Tältä alueelta läheltä Harjun rajaa löytyi pari pientä pii-iskosta, palanutta luuta ja kvartsia. Joku kvartsi oli myös ylempänä pellolla, jossa kerrottiin olleen myös kiukaanpohjia. Alueesta peittyi mainittu rantakaista veden alle.

14. Harju.

Omistaja Eetu Pyykkönen, Paltamo, Uura, Harju.

Löydöt KM 15386:1-3

Yleiskartalla n:o 14, Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki lehti 4.

Valokuva **18**

Peltolan maiden pohjoispuolella on Harjun peltoja. Myös näiltä, sarkojen alaosista vanhasta perunakuopasta jokeen päin löytyi kvartseja ja pieni piin pala. Paikka liittyy välittömästi Peltolan asuinpaikkaan.

15. Alila.

Omistajat Alila: Tauno Tervonen, Paltamo, Alila.

Taattola: kartoittaja Eino Tervonen, Kuhmo kk.

Raivio: Pentti Härkönen, Paltamo, Uura, Koskela.

Entisiä löytöjä: KM 12447:1-5

Inventointilöytöjä: KM 15379:1-8

Yleiskartalla n:o 15, Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki, lehti 5. Karttaluonnos Paltamo, Uura, Alila.

Valokuvat: **19 - 20**

Vrt. J. Leppäahon tarkastuskertomus top. arkistossa.

1950-luvun alussa tuli Kansallismuseoon Paltamosta joukko kiviesineitä, joiden löytöpaikkaa J. Leppäaho kävi tarkastamassa todeten sen asuinpaikaksi. Paikalta lähetti Alilan isäntä Tauno Tervonen myöskin karttaluonnoksen (verif. 12447), johon hän oli merkinnyt esineiden löytöpaikat sekä havaitsemiensa liesien y.m.

paikat.

Alila on Kiehimänjoen länsirannalla, joen vartta kulkevan Alilan tien päässä. Sen pohjoispuolella on Revonlahti, jonka pitkä ja kapea Revonniemi erottaa Kiehimänjoesta.

Löytöpaikat olivat Revonlahden etelärannalla Alilan rakennuksista ^{länneen} etelään. Maasto on täällä alavaa loivasti lahteen viettävää viljelysaukeaa. Inventointimatalla löytyi täältä lisää asuinpaikkaa osoittavia merkkejä.

Revonniemen poikki on kaivettu kapea "kanava" joka yhdistää Revonlahden Kiehimänjokeen. Tämän kanavan pohjoispuolelta löytyi pieni piin pala, joka vaikuttaa kivikautiselta. Niemen tyvestä löytyi joku kvartsi-iskos.

Alilan pellot olivat rannassa heinällä, joten niitä oli vaikea tutkia. Kuitenkin talon länsipuolelta läheltä tietä tuli joku löytö. Enemmän asuinpaikkamerkkejä oli kuitenkin lännempänä Alilan isännän veljen omistamalla Taattolan palstalla. Täällä maasto nousi hiukan ja ladon luona olevalta pellolta löytyi mm sädekiviliuskeinen taltta. Tällä seudulla oli isännän mukaan peltotöissä tavattu pari liedensijaa sekä pari kivilaa'oista tehtyä rakennelmaa. Toinen oli ollut n. pari metriä pitkä suorakulmainen laitos, joka oli ollut kivilaatoilla peitetty. Se oli kuumemma tullut kynnettäessä näkyviin ja jätetty paikoilleen sen enempää penkomatta. Isäntä ei myöskään enää ollut varma sen paikasta (vrt verifikaatti 12447).

Olipa näiden rakennelmien laita miten tahansa, joka tapauksessa paikalla on asuinpaikka, joka näyttää laajalta, koskapa Raivionkin palstalta, edellisestä muutama kymmen metriä lännempänä, näkyi siitä jälkiä. Vesi tulee peittämään suuren osan tästä alueesta.

16. Autioniemi ja Koskela.

Omistaja: Jaakko Leinonen, Paltamo, Uura, Autioniemi.

Pentti Härkönen, Paltamo, Uura, Koskela.

Entiset löydöt KM 13275:1-2

KM 13459:1-23

Inventointilöydöt 15380:1-3

15381:1-4

Yleiskartalla 16. Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki lehti 4

Karttaluonnos Paltamo, Uura, Autioniemi

Valokuvat 17, 19-20

Vrt J. Leppäahon tarkastus- ja kaivauskertomukset top. arkistossa.

Käydessään tarkastamassa Alilan löytöpaikkaa sai Leppäaho kuulla, että Revonlahden pohjoispuolella olevasta Autioniemestä oli aikoinaan löydetty eläinpääase. Paikalla käydessään hän sai-kin talon isännältä vuolukivestä tehdyn karhunpääkirveen sekä reikänuijan puolikkaan. Samalla hän totesi, että paikalla oli asuinpaikka. Myöhemmin hän suoritti paikalla pienen kaivauksen, mutta saalis jäi niukaksi. Sen perusteella hän päätteli että kysymyksessä oli vain vähäinen tilapäinen **l**ivipaikka.

Inventointimatalla luovutti Autioniemen naapurina pohjoisessa olevan Koskelan talon isäntä Kansallismuseolle kookkaan alkeellista tyyppiä olevan kirveen, joka on tehty viheriäliuskeesta? (15381:1). Esine oli löytynyt Koskelan navetan takana olevasta pellosta läheltä Autioniemen rajaa, Autioniemen navetan pohjoispuolelta. Tältä pelloilta löytyi myös kvartssia, samoin Autioniemen pelloilta rakennusten etelä- ja itäpuolelta. Paltamossa liikkuessani kuulin myös (en tosin Autioniemessä), että karhunpääase ei olisikaan löytynyt

siitä kohdasta, joka Leppäaholle oli ilmoitettu ja jonka perusteella hän sijoitti kaivausalueensa, vaan ylempää Autioniemen navetan kohdalta sitä rakennettaessa. Joka tapauksessa Koskelan löydöt osoittavat, että asuinpaikka ulottuu varsin korkealle.

Autioniemessä maasto viettää suhteellisen loivasti etelään, Revonlahteen ja Uuranjoen suuhun päin. Sen sijaan itään, Kiehimänjoen Uurankoskeen päin on törmä korkea ja jyrkkä.

Vedennousu ulottuu täällä, nimenomaan etelässä melko kauas peittäen suurimman osan Autioniemen pellosta. Joskin on mahdollista että asuinpaikan pääosa on ylempänä, on Leppäahon kaivaus tuskin riittävä paikan luonteen selvittäjänä.

17. Kurolanvaara.

Omistaja Kajaani Oy.

Löydöt KM 15387:1-2

Yleiskartalla 17, Kajaani Oy:n kartta Kiehimänjoki lehti 3.

Valokuva 21

N. 1 km Kiehimänjoen niskasta alaspäin, joen itärannalla löytyi kvartsia metsäiseltä rannalta. Paikka on vastapäätä länsirannalla olevaa ^{autiota} Lähtölän taloa ja kuuluu Kajaani Oy:n omistamaan Kurolanvaaran tilaan.

Paikka on metsää kasvavaa loivaa hiekkakangasta, sen eteläpuolella avautuu suoniitty, jonka halki juoksee pieni puro. Kvartsit löytyivät aivan rannasta ja joskaan vesi ei täällä kovin paljon nousekaan, peittää se kuitenkin löytöpaikan.

Irtolöytöjä.

Uura.

18 Kumpunen.

Kourutaltta KM 15388

Löytäjä Veikko Mikkonen, Paltamo, Uura, Kumpunen.

Mv. Mikkonen oli löytänyt taltan omistamansa Kumpusen talon pellosta viitisen vuotta sitten. Alunperin tämä sädekiviliuskeesta tehty esine oli ollut pitempi ja kaksiteräinen (toisessa päässä tasaterä), mutta löytämisen jälkeen se oli katkaistu.

Kumpusen talo on pienen Kumpusen järven etelärannalla. Järvi on Kiehimänjoesta n. 2 km itään Leppikosken voimalaitoksen kohdalla ja siitä lähtevä Myllypuro laskee jokeen hiukan voimalaitoksen yläpuolella.

Paikka oli viljelysaukeaa, joka vietti järveen päin. Taltta oli löytynyt talon itäpuolelta. Paikalla ei näkynyt merkkejä asuinpaikasta.

19 Pari kadonnutta kiviesinettä Uuran kylästä.

Rinne.

Reikäkivi

Löytäjä Aukusti Kemppainen, Paltamo, Uura Rinne.

Reikäkivi oli kuvauksen mukaan ollut pyöreä ja lattea, läpimitaltaan n. 15 sm ja n. tuuman vahvuinen keskeltä. Se oli löytynyt Rinteen maalta Kiehimänjoen itäpuolelta. Paikka on n. 1 km

Leppikosken voimalaitokselta pohjoiseen päin Saunasalmelle vievän tien itäpuolella. Myllypuroon (etelään) viettävällä peltorinteellä. Mäen päällä tien itälaidassa on Rinteen kauppa ja vastapäätä tien ja joen välillä Nokkalan suuri sorakuoppa.

Löytöpaikalla ei näkynyt merkkejä asutuksesta, joka kyllä saattoi johtua siitä, että sitä oli hankala heinän vuoksi tutkia.

Vaikka Myllypuro onkin vain pieni oja, on mahdollista, että aikaisemmin löytöpaikka on ollut suuremman vesireitin varressa. Rinteen talo on näet mäellä, jota lännessä ja pohjoisessa rajoittaa Kiehimänjoen Leppikoski, etelässä Myllypuro sekä koillisessa ja idässä Joenpolvi-niminen suo. (Vrt. Suomen taloudellinen kartta, lehti 147 Ristijärvi). Paikkakunnalla selitettiin että mainittu suo on Kiehimänjoen varhaisempi uoma, jonka Leppikosken puhkeaminen on saattanut kuiville.

Räsälä.

Reikäkirves.

20 Paikkakunnalla kerrottiin, että aikoinaan olisi Räsälän talon maalta löydetty perunapellosta reiällinen kiviase, joka kuvauksesta päätellen olisi ollut ehkä yksinkertainen reikäkirves. Myös kerrottiin että sen olisi silloin ottanut haltuunsa Iikka Koskela (Paltamo, Virtala). Mainittu henkilö ei kuitenkaan sanonut muistavansa mitään sellaista.

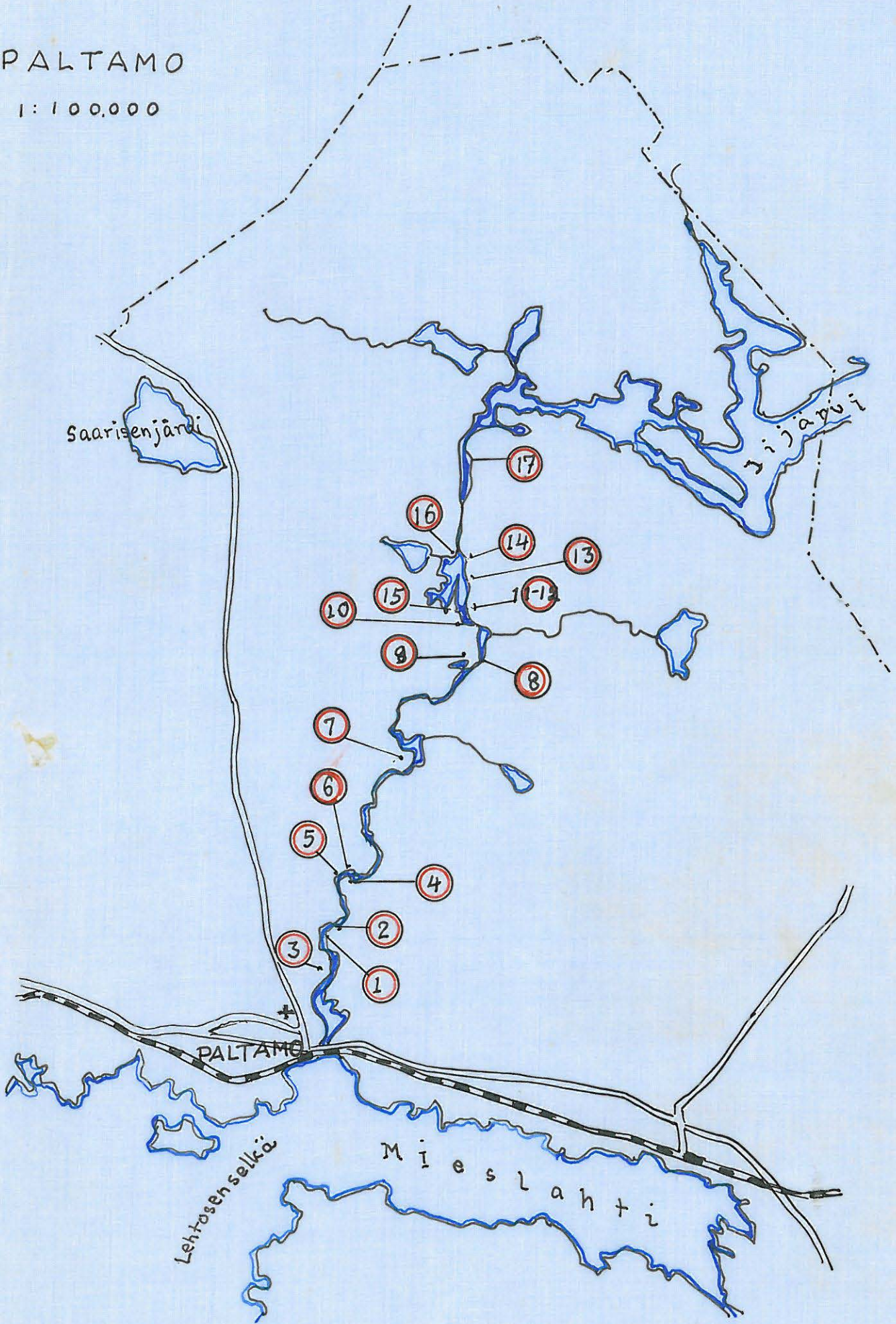
Räsälä sijaitsee Kiehimänjoen länsirannalla, Ruutinlammen eteläpuolella. Talon pelloilla ei näkynyt merkkejä asuinpaikasta.

Olisiko Kaarteesta löytynyt reikäase jollakin tavalla sekaantunut tähän?

Tahvinlammessa, n. 5 km Kiehimänjoesta itään ja n. 4 km Paltamon - Mieslahden maantiestä pohjoiseen, josta Housujoki laskee Kiehimänjokeen, väitettiin olevan yksipuinen ruuhi.

PALTAMO

1:100,000

8

8⁵

MATTILA
8³⁹

Om. Matti Leinosen perik.

PALTAMO, UURA, PAAVOLA

1:2000

(OTE KAJAANI OY:N KARTASTA N° 5)

VALKOLA
8⁶⁵

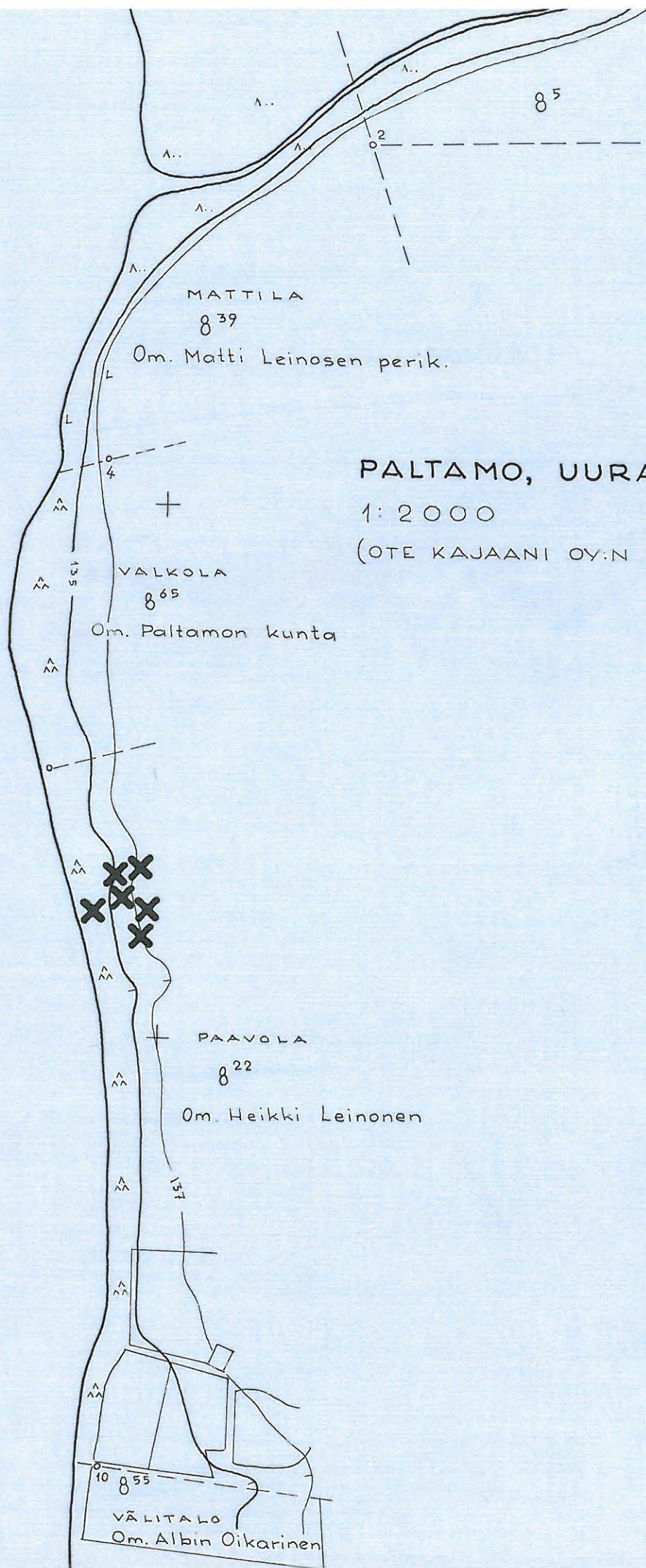
Om. Paltamon kunta

PAAVOLA
8²²

Om. Heikki Leinonen

VÄLITALO
Om. Albin Oikarinen

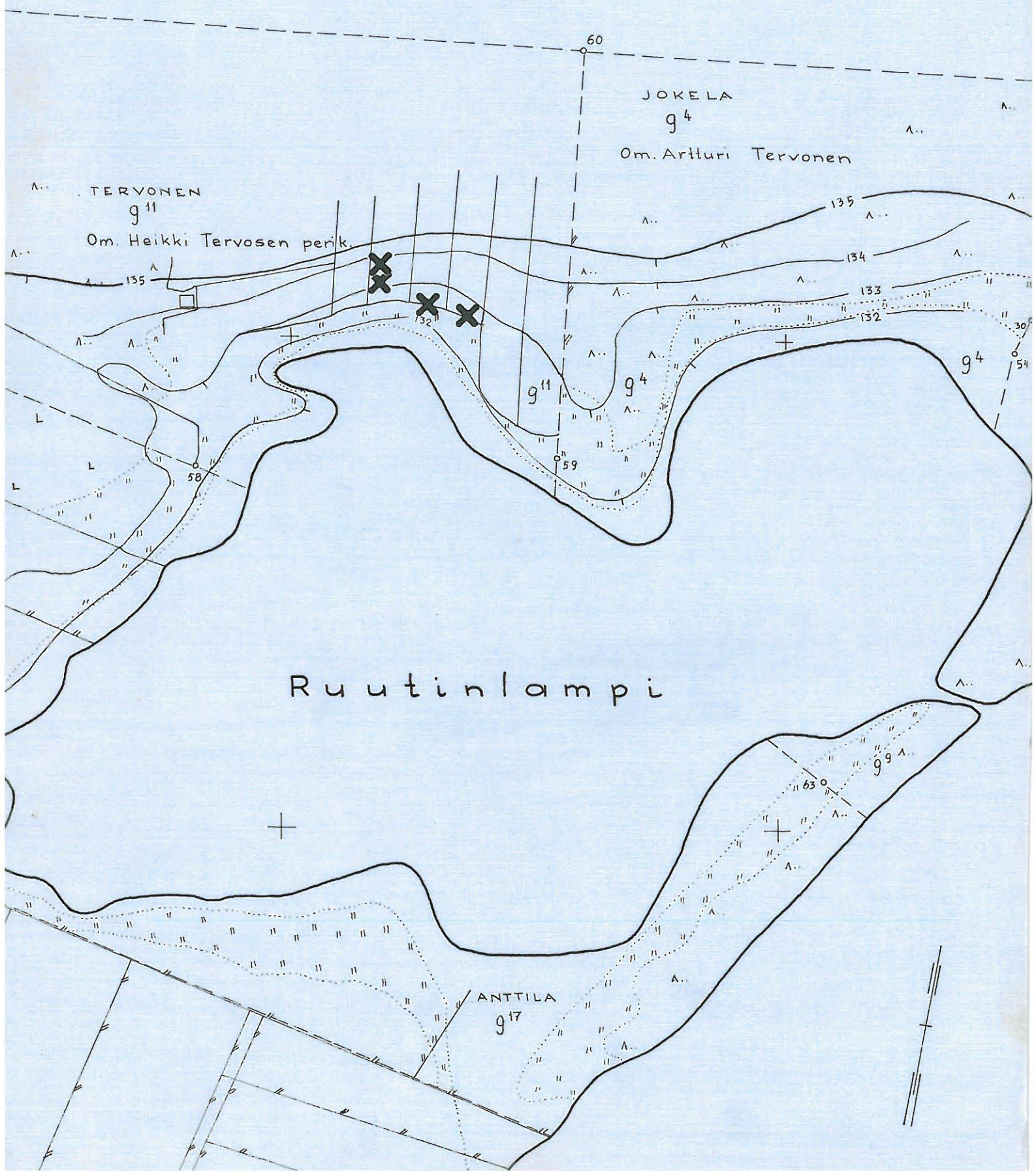
K
i
e
h
i
m
e
r
i
o
k
i
↓

PALTAMO, UURA, RUUTINLAMPPI

1: 2000

(OTE KAJAANI OY:N KARTOISTA N:O 5 JA 6)

13

PALTAMO, UURA, PELTOLA

1:2000

(OTE KAJAANI OY:N KARTASTA N:o 4)

K
A
J
A
A
N
I

22

3

0

KAIVAUS

PELTOLA

10¹⁶

Om. Matti Pyykkönen

PURONIEMI

9¹⁸

Om. Olavi Tervonen

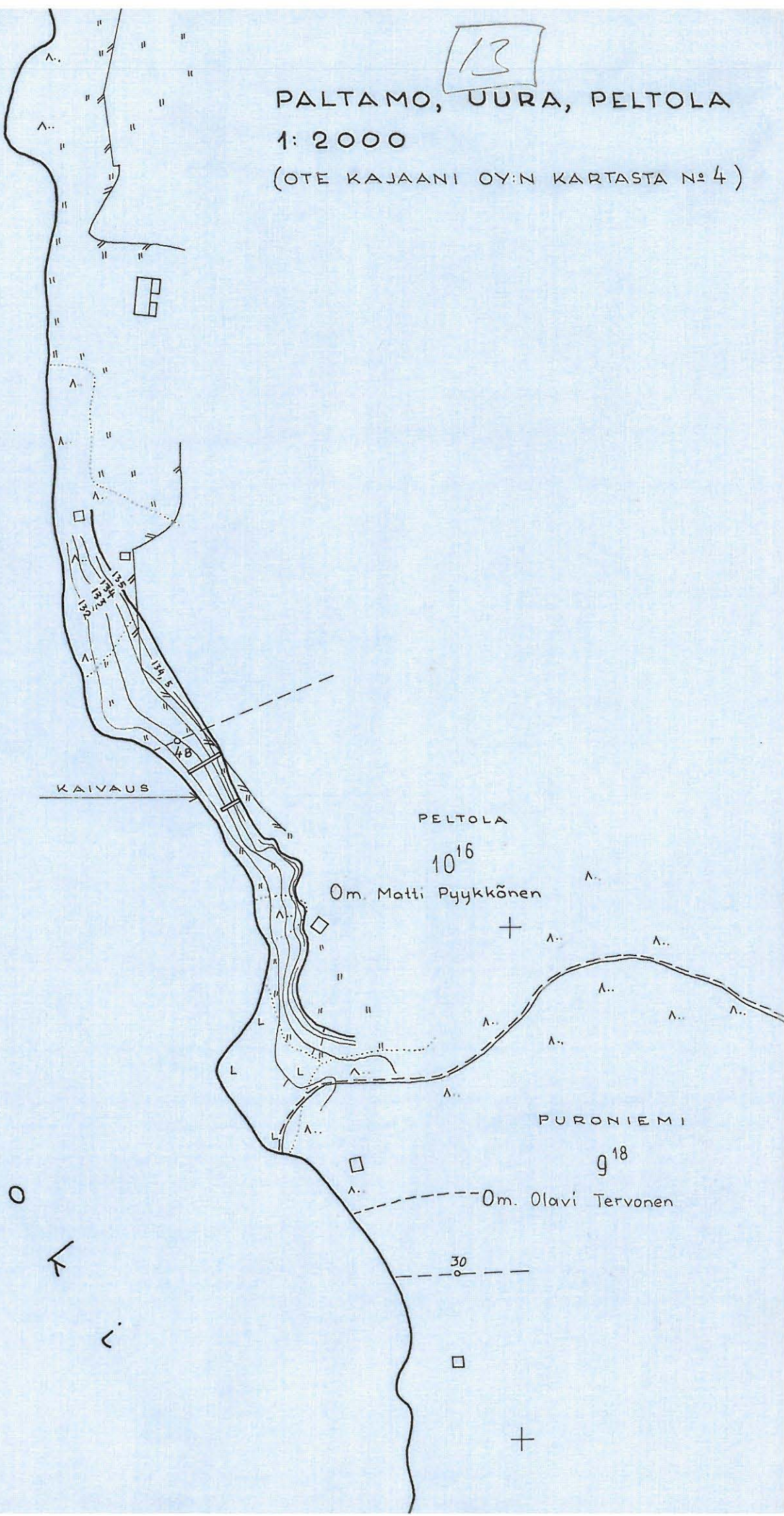
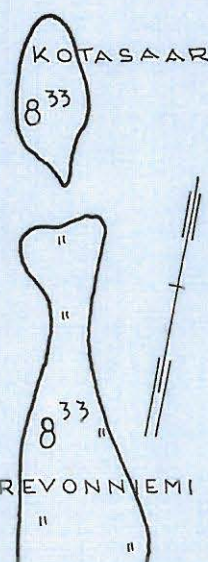
30

KOTASAARI

8³³

REVONNIEMI

8³³

PALTAMO, UURA, TUOKKILA

1:2000

(OTE KAJAANI OY:N KARTASTA N°5)

VALKOLA

8⁵⁵

Om. Paltamon kunta

K i e h i m m i j o k i

KAIVAUS

TUOKKILA

8¹⁶

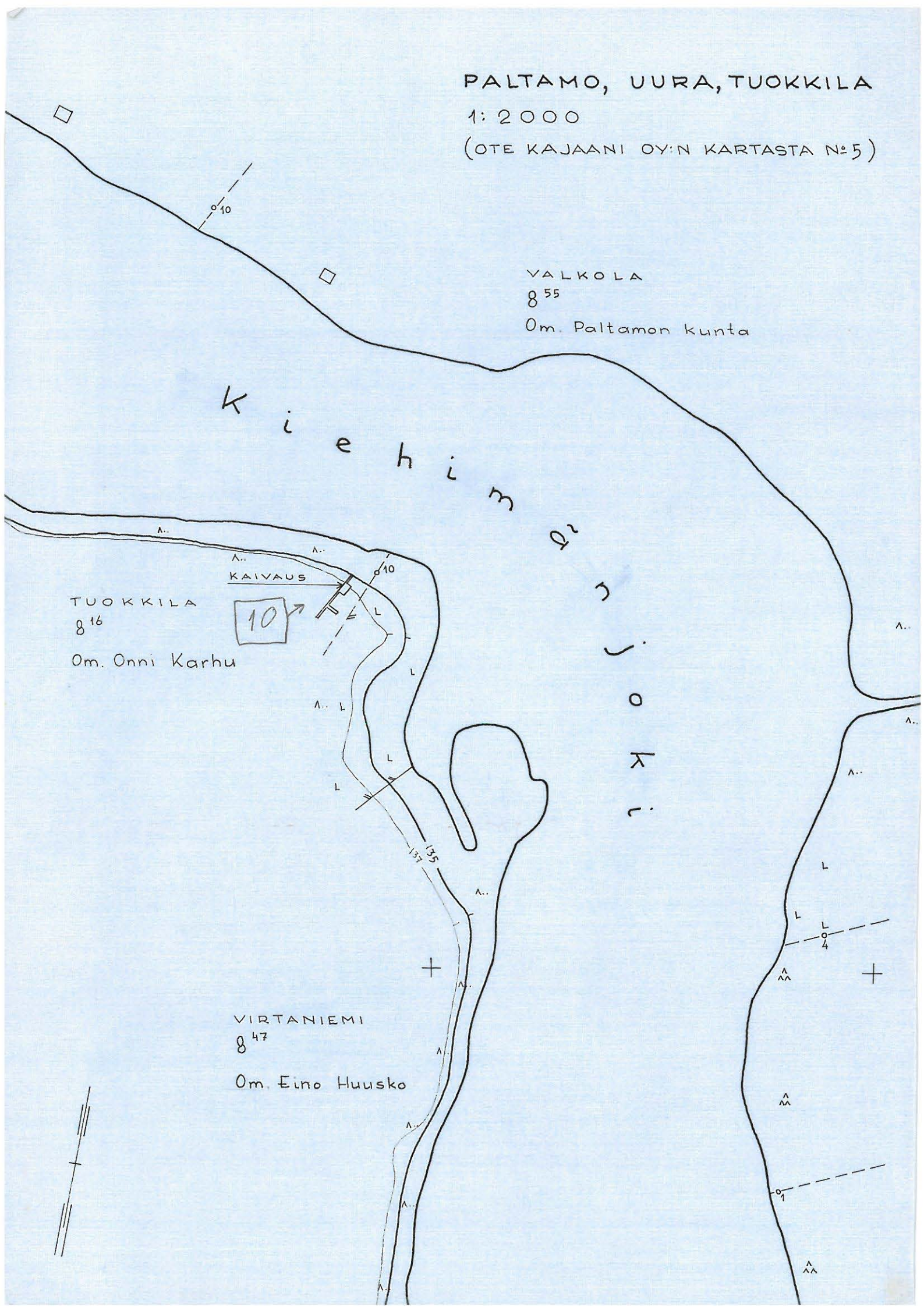
Om. Onni Karhu

10

VIRTANIEMI

8⁴⁷

Om. Eino Huusko

diäte 1

PALTAMO 1

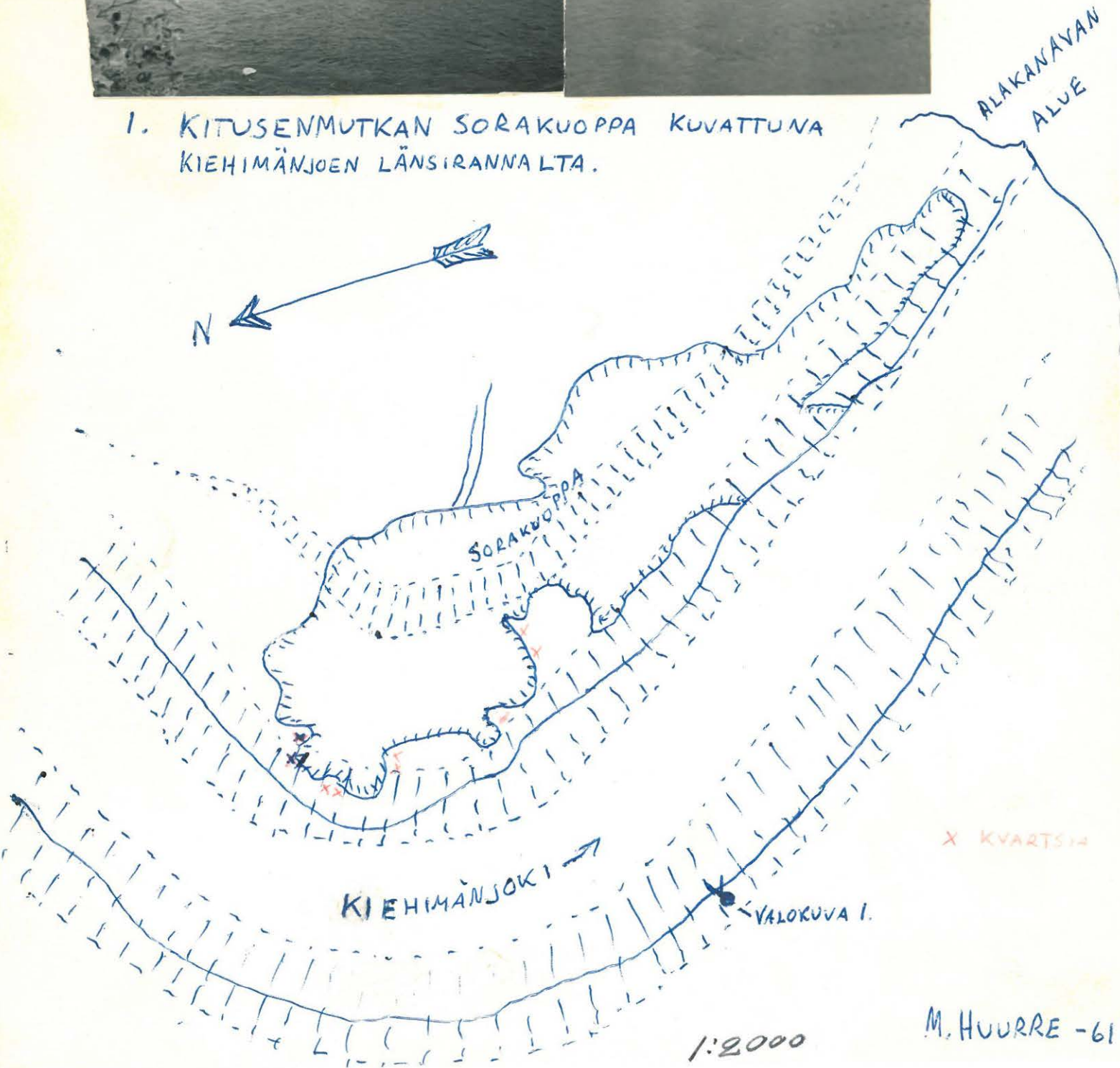
KIEHIMÄNSUU
KITUSENMUTKA

25704

25705

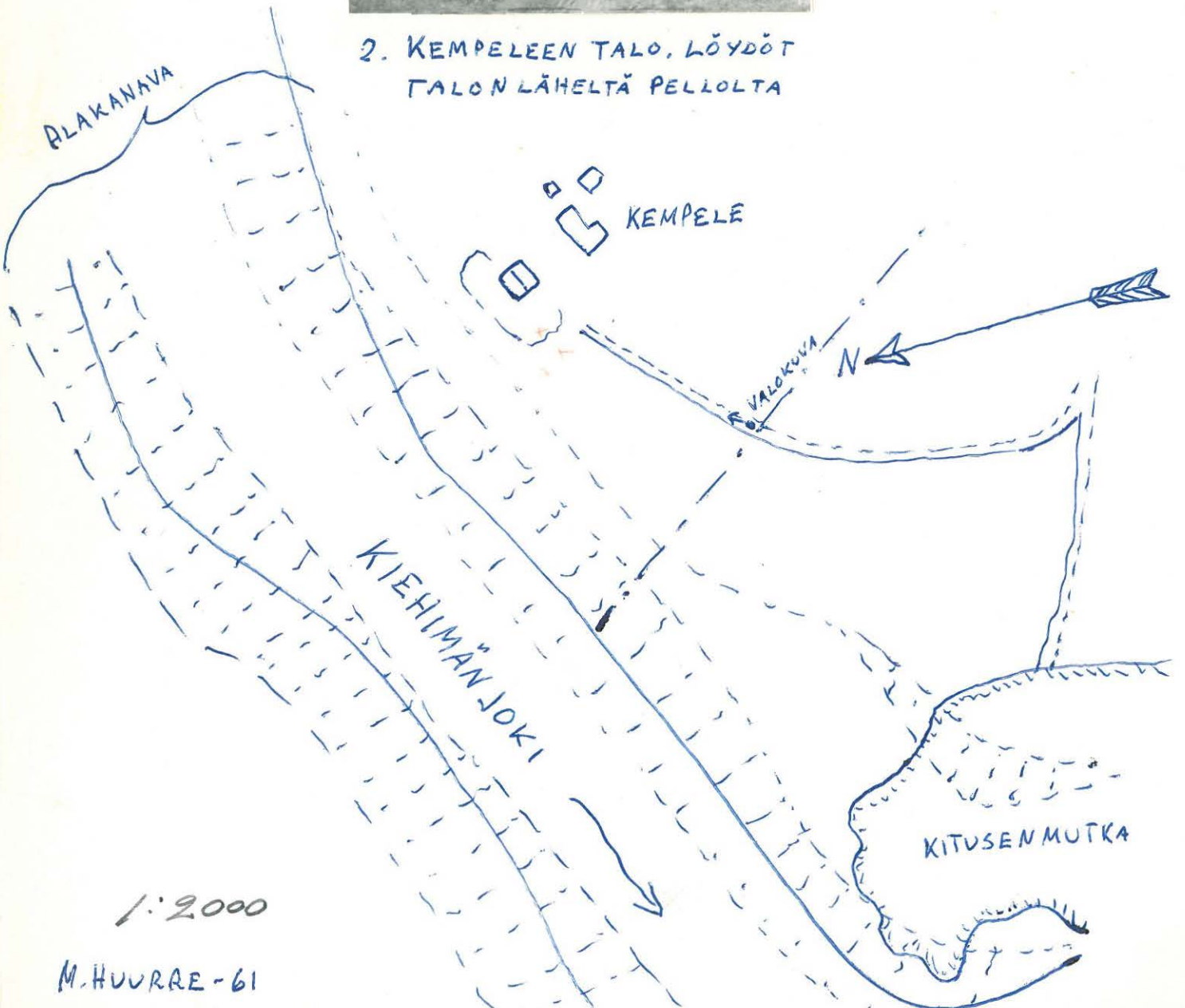
1. KITUSENMUTKAN SORAKUOPPA KUVATTUNA
KIEHIMÄNJOEN LÄNSIRANNALTA.

25706

2. KEMPELEEN TALO, LÖYDÖT TALON LÄHELTÄ PELLOLTA

1:2000

M. HUURAE-61

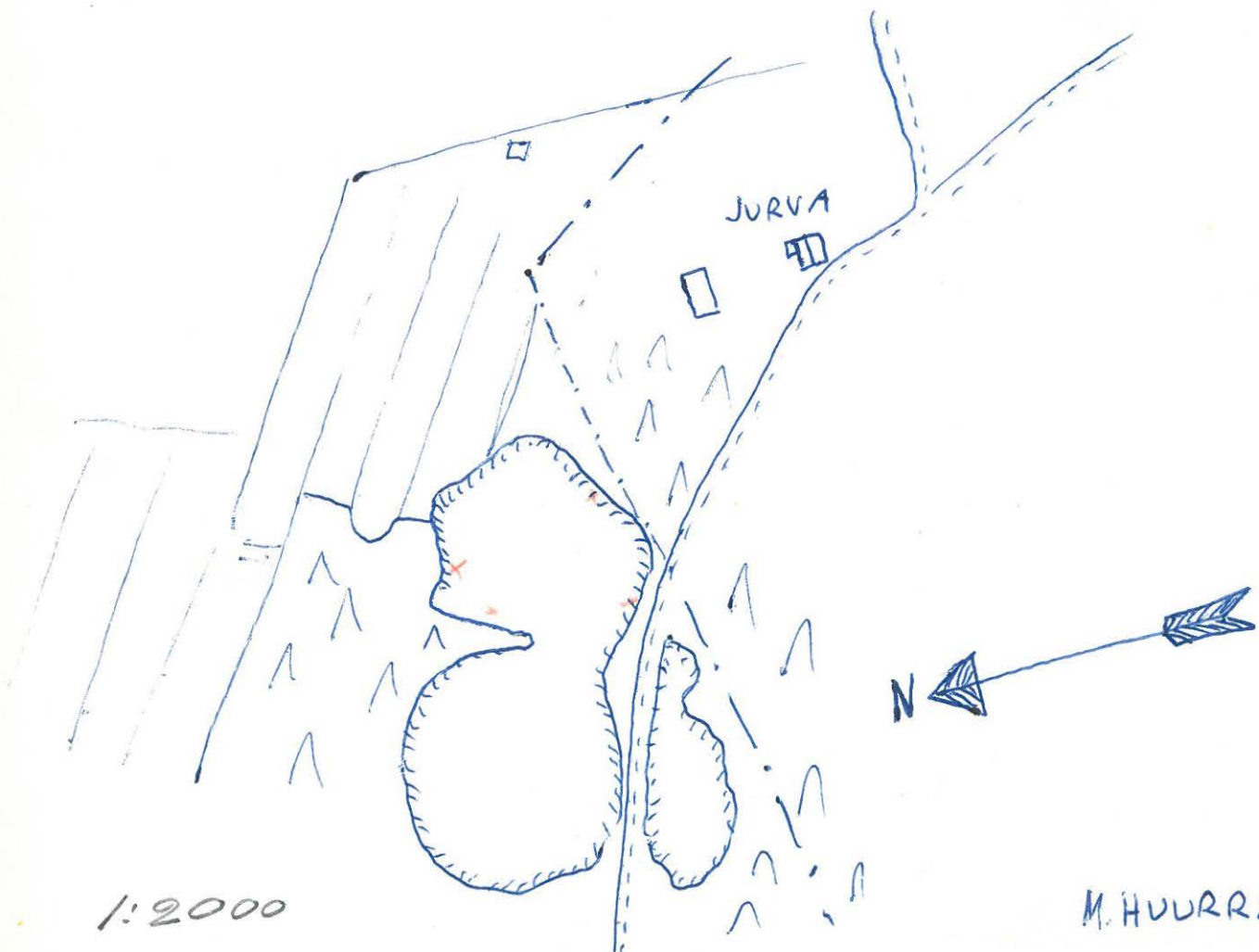
25707

KIEHIMÄN-

JOKI →

3. PÄÄTALON HIEKKAKUOPPA.

1:2000

M. HUURRE 1961

liite 4

PALTAMO 4/5

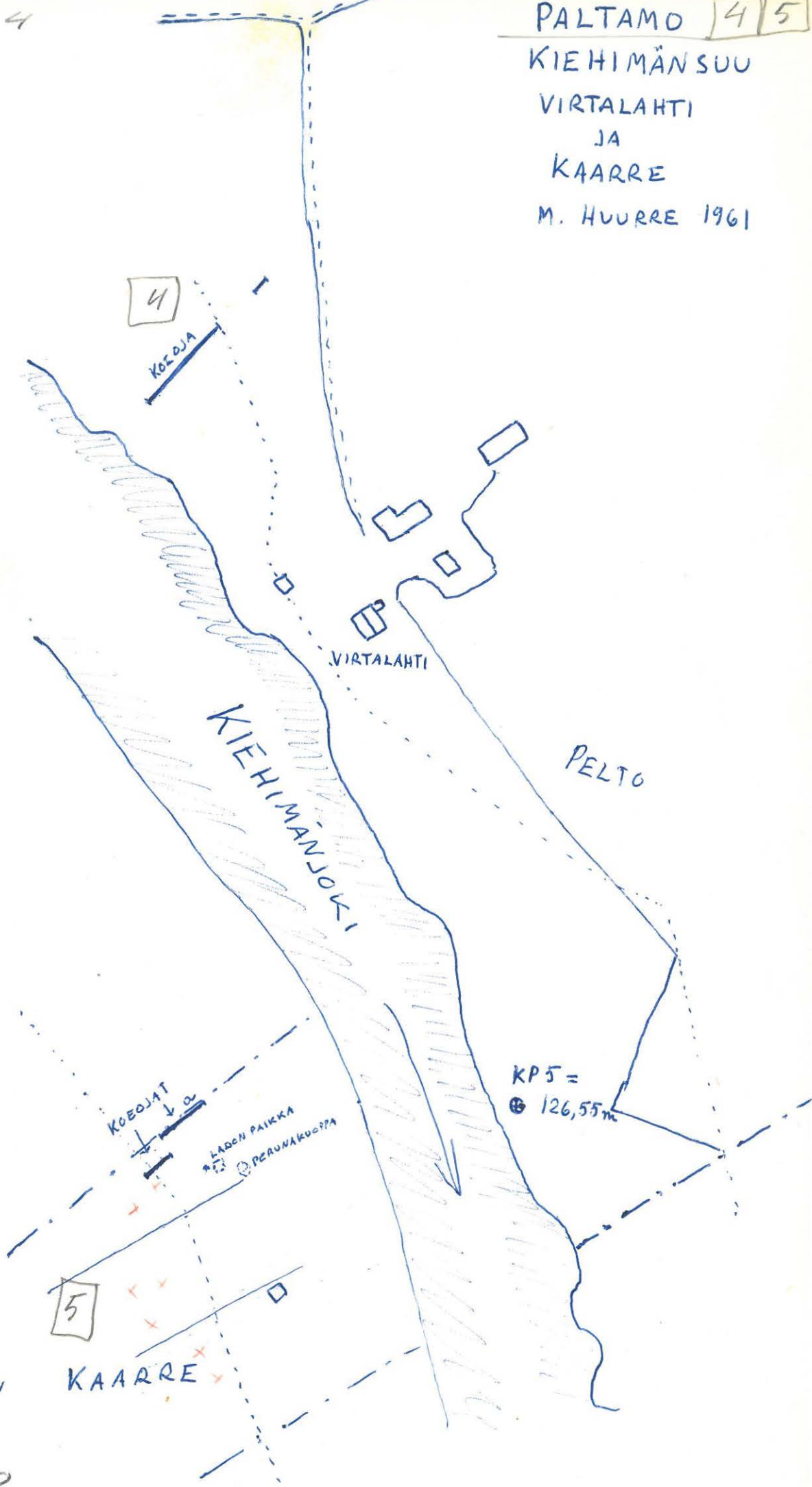
KIEHIMÄNSUU

VIRTALAHTI

JA

KAARRE

M. HUURRE 1961

..... ALAKANAVAN ALUE

1:2000

25708

4. VIRTALAHDEN TALO. LÖYDÖT
PELLOLTA, OIKEALLA KAARTEEN
LÖYTÖPAIKKA JOEN LÄNSIRANNALLA

25709

5. VIRTALAHDEN TALO KUVATTUNA
JOEN LÄNSIRANNALTA. KAARTEEN
PAIKALTA. LÖYTÖALUE TALOSTA
VASEMMALLE

25710

6. VIRTALAHDEN KAIVAUSPAIKKA.
ALAKANAVAN ALUE KAURAPELLON
TOISELLA PUOLELLA. JOEN
TAKANA KOIVUNIEMEN TALO

25711

7. KOEKAIVAUUS VIRTALAHDEN
MAALLA

25712

25713

8.
KAARTEE N. AS. P. KESKELLÄ
LADON TAKANA. VALOKUVATTU
PUROLAN PIHASTA

9.
KAARTEEN AS. P. KUVATTUNA
JOEN ITÄRANNALTA.

25714

25715

10.
KOEJAA a. KAIVETAAN

11.
KOEJAN KAIVAUSTA

25716

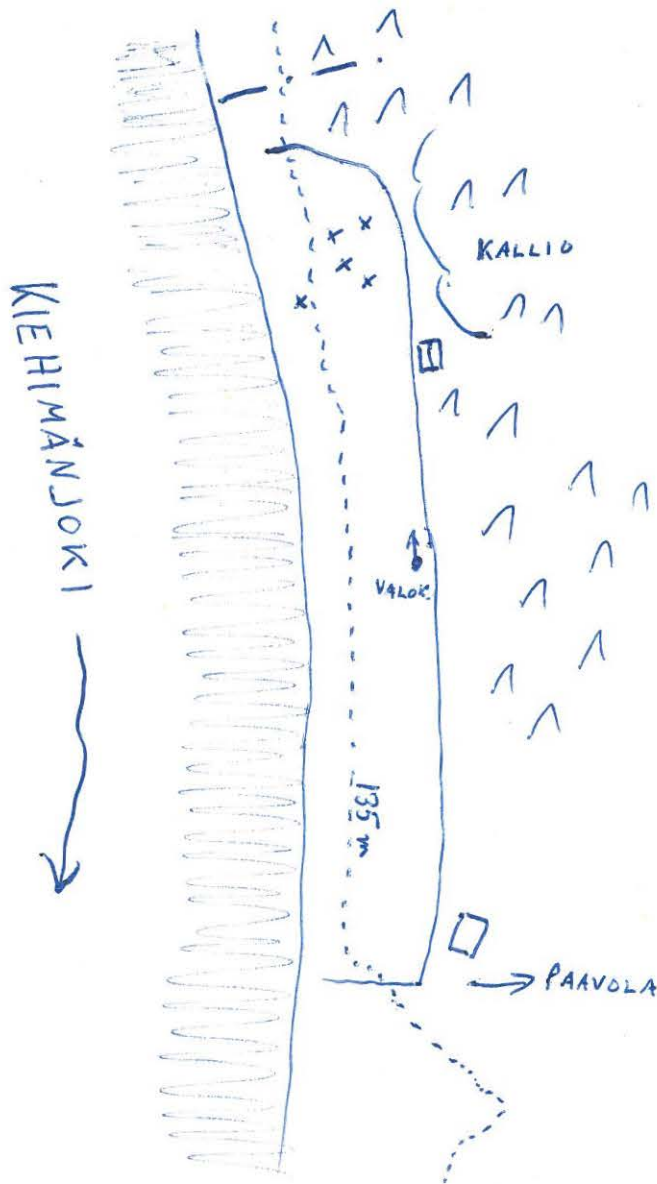

12. LEPPIKOSKEN VOIMALAITOS. NUOLEN
OSOITTAMALLA KOHDALLA RAKEN-
NELMIEN VÄLISTÄ NÄKYV LATO,
JONKA LUONA OLEVALLA PELLOLTA
TULI LÖYTÖJÄ

25717

13. PAAVOLAN HAUTAPELTO.
KIEHIMÄNJOKI VASEMMALLA

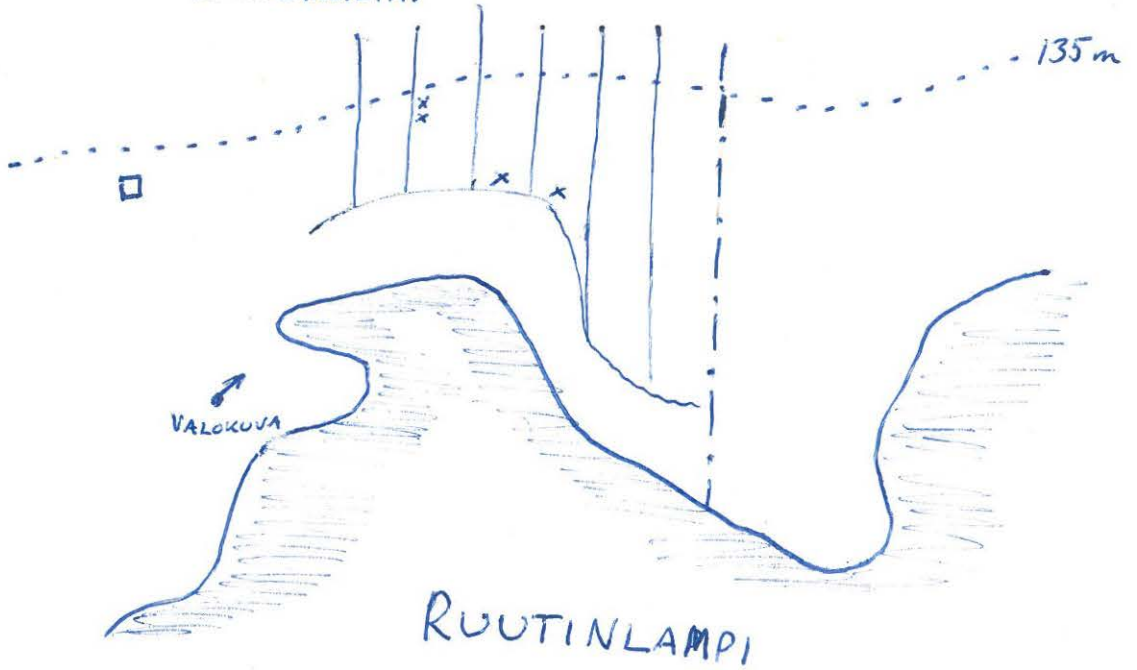

M. HUURRE

25718

14. RUUTINLAMPPI OIKEALLA, KVARTSEJA
PELTOSAROILTA.

M. HUURRE
1961

25719

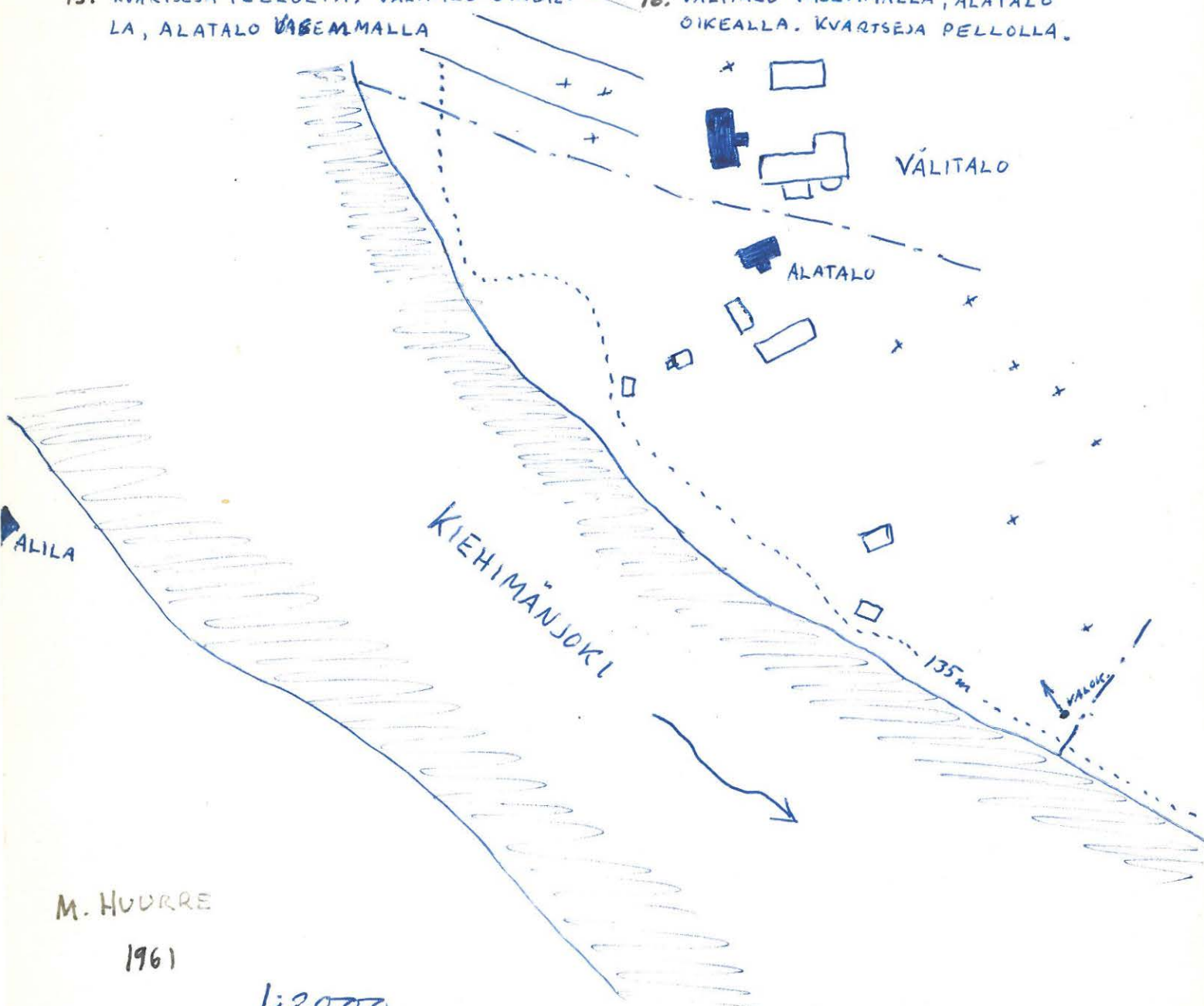

25720

15. KVARTSEJA PELLOLTA, VÄLITALO OIKEALLA, ALATALO VASEMMALLA

16. VÄLITALO VASEMMALLA, ALATALO OIKEALLA, KVARTSEJA PELLOLLA.

M. HUURRE

1961

1:2000

25721

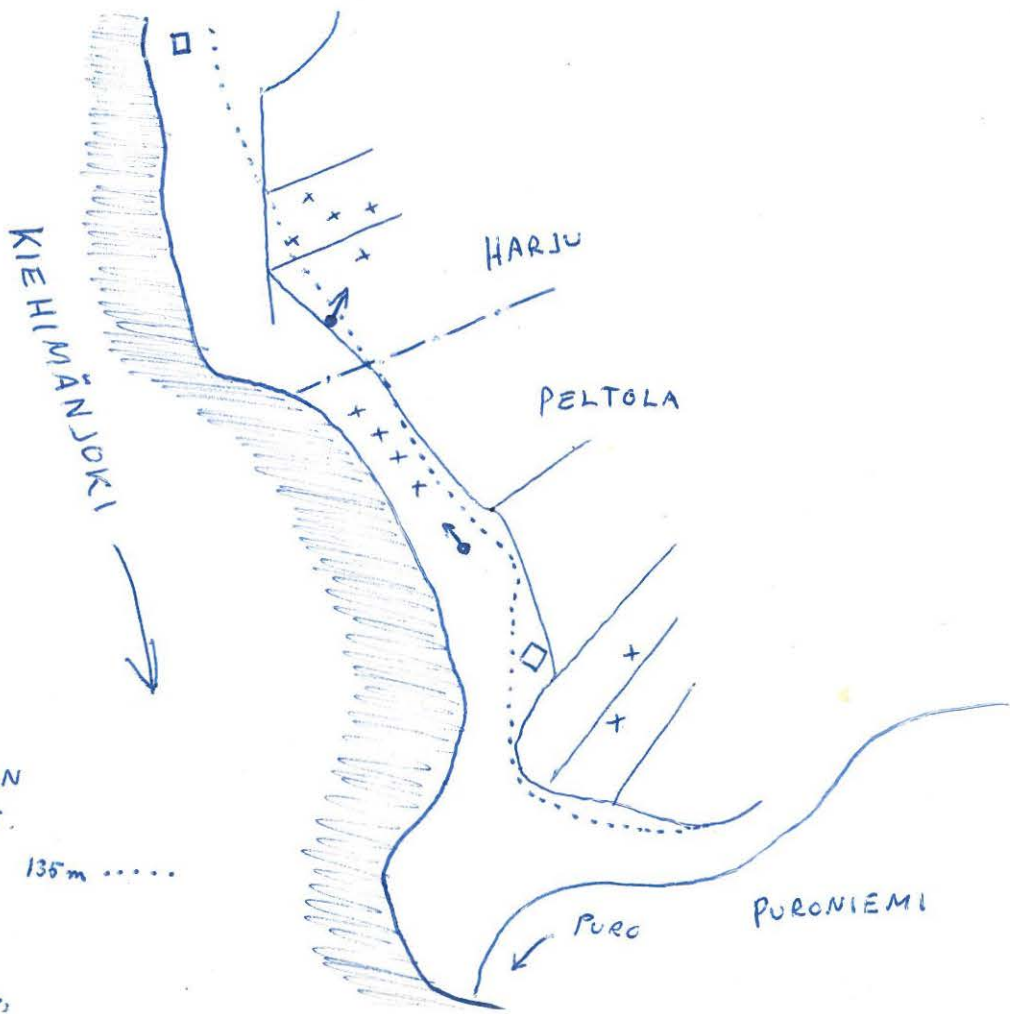

17. PELTOLAN RANTA, HEVONEN HARJUN
PUOLELLA. SEN TAKANA JOENTOISELLA
RANNALLA AUTIONIEMEN RAKENNUKSIA.

85322

18. HARJUN TALO JA KELLARI OIKEALLA.
LÖYTÖJÄ PELLOLTA, LÄHINNÄ VASEMMALTA.

HARJUN
JA PELTOLAN
ASUINPAIKAT.

x LÖYTÖJÄ 135m

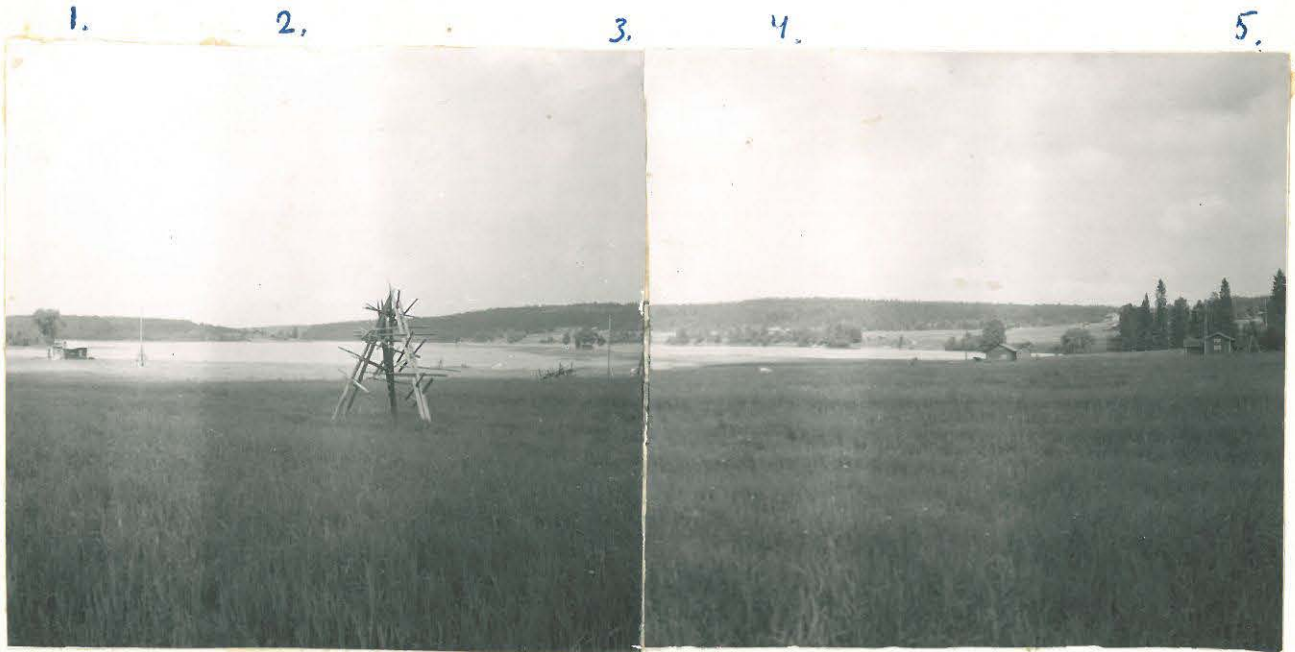
↙ VALOKUVA

↗ VALOKUVA

1:2000

M. HUURRE
1961

25723

25724

19. NÄKÖALA ALILANTIETÄ REVONLAHDALLE JA KIEHIMÄNJOEN ITÄRANNALLE.
1. LADON LUOTA TALTA KM 15379:2. 2. AUTIONIEMI LAHDENTAKANA. 3. REVONNIEMEN
TUKKANA HARJUN JAPELTOLAN ASUINPAIKAT. 4. REVONNIEMEN TVVI. 5. ALILAN ULKO-
RAKENNUKSIA

25725

20. KUTEN ED.

PALTAMO
UURA
ALILA

1. TALTTA 15379:2

■ "HAUTOJA"

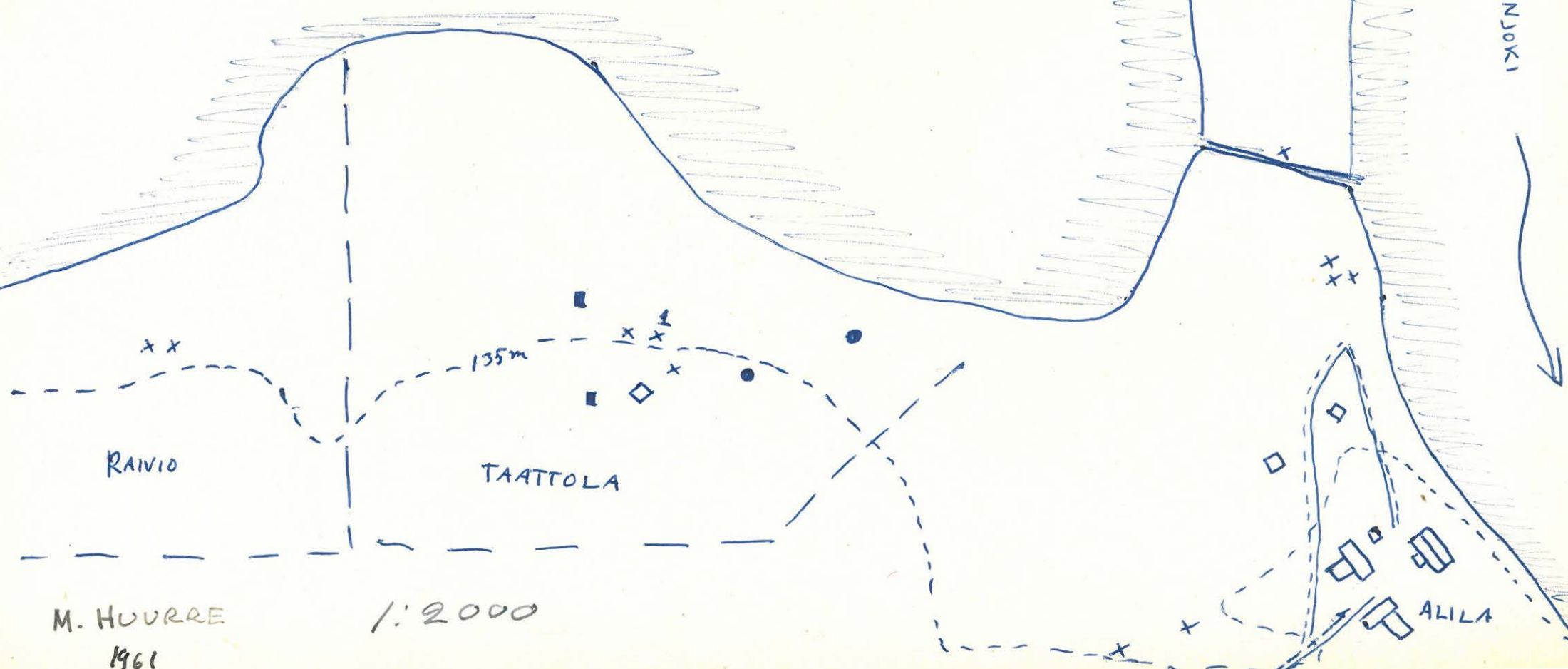
● "KIUKAITA"

REVNOLAHTI

REVN-
NIEMI

KIEHIMÄNJOKI

kuite 15

M. HUURRE
1961

1:2000

PALTAMO
UURA
KOSKELA
JA
AUTTONIEMI

diite 16
1:500

KOSKELA

2 x

AUTTONIEMI

135 m

PELTO

1 x

KIEHIMÄNJOKI
(UURANKOSKI)

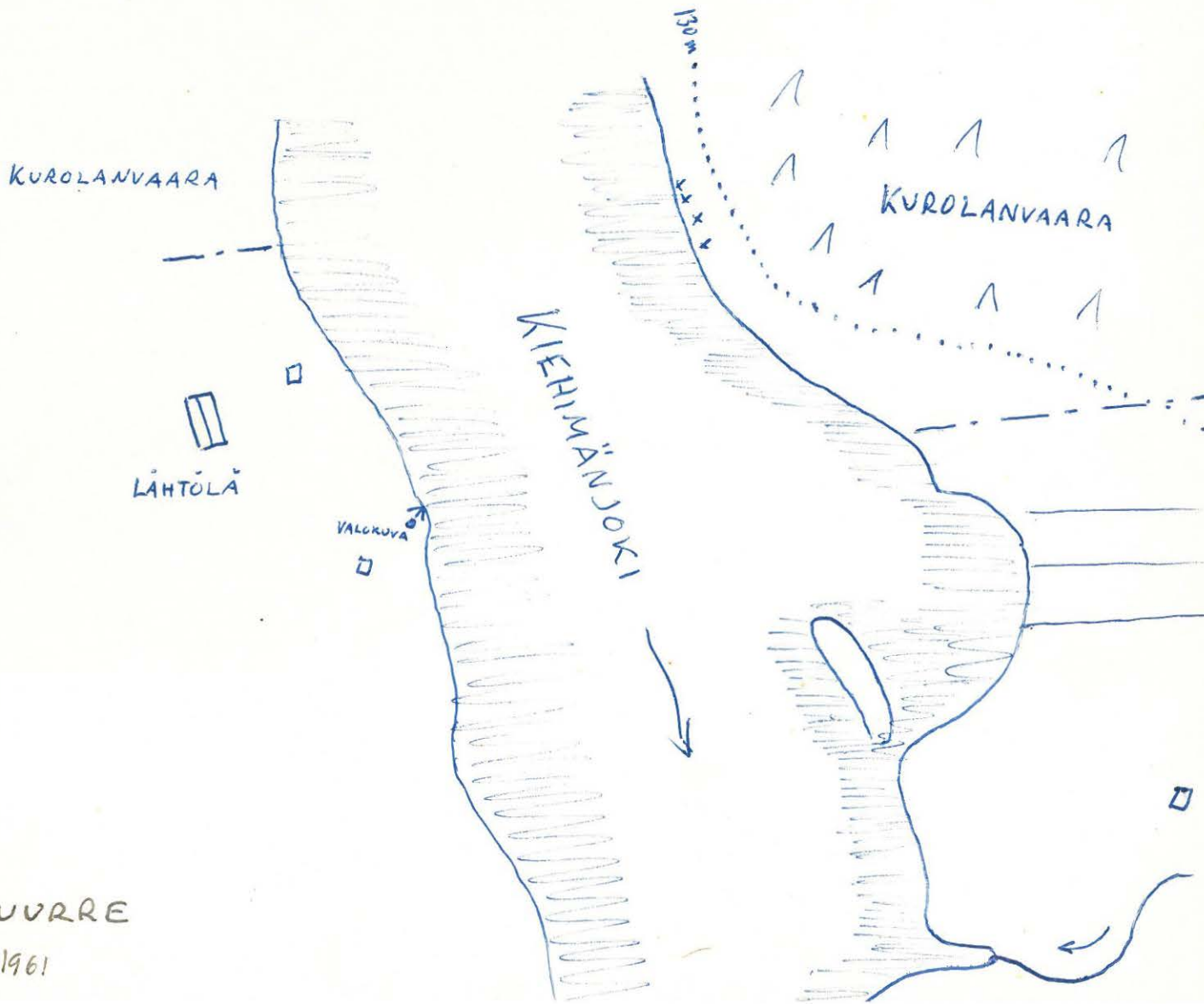
- 1. KARHUNPÄÄKIRVES
KM 13275:1
- 2. KIRVES
KM 15381:1
- LEPPÄÄHKÖN
KAIVAUS

M. HUURRE
1961

25726

21. KUROLANVAARAN RANTAA
KUVATTUNA LÄHTÖLÄN RANNASTA

PALTAMO
KIEHIMÄNSUU
KAARRE

VAAKITUSKARTTA 1:200

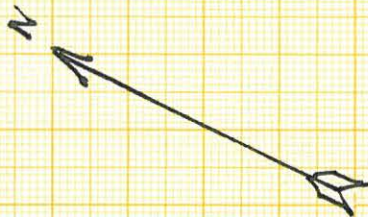
M. HUURRE 1961

	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
a	115	115	127	131	146	169	196	254	287	301
	135	136	142	147	162	187	211	270	299	314

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	028	034	038	036	049	055	079	084	096	102
	053	059	069	064	073	082	101	107	120	129

TERVAHAUTA

KOEALA A

PALTAMO
KIEHIMÄNSUU
VIRTALAHTI

KP 303 = 131,25 m

PINTAPROFIILI 1:400

α ALAKANAVAN ALUEEN RAJA

KOEOJAT I-G ; A-F

~~MIIN~~ EILLYTÖJÄ

	I	H	G
140	136	135	148
	145	153	168
	162	169	185

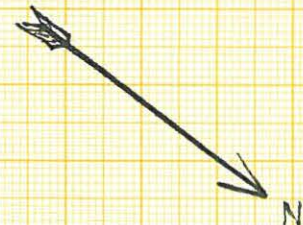
KAURAPELTO

	F	E	D	C	B	A								
	298	295	230	235	242	242	266	271	274	278	289	(JATK)		
	253	262	253	262	260	263	279	286	290	294	303			

VAAKITUSKARTTA 1:200

(JATK)	293	298	301	303	315	316	334	343	362
	305	314	315	318	327	329	350		

M. HUURRE 1961

kalle 19